

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: MUAMMO VA ISTIQBOLLI REJALAR

Sadriddinova Surayyo

*Turan International University Boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos metodlar va o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi hamda muammo va istiqbolli rejalar haqida batafsil bayon qilinadi*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, innovatsiya, pedagogik texnologiya, kompetensiya*

Аннотация: *В статье рассматриваются современные педагогические технологии в начальном образовании, методы обучения в соответствии с возрастными особенностями учащихся и профессиональная компетентность учителя.*

Ключевые слова: *начальное образование, инновации, педагогические технологии, компетентность*

Abstract: *This article discusses modern pedagogical technologies in primary education, teaching methods suitable for children's developmental characteristics, and the professional competence of teachers.*

Keywords: *primary education, innovation, pedagogical technology, competence*

Kirish.

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim jarayonining barcha bosqichlari kabi boshlang'ich ta'lim tizimi ham keskin o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy talablari, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, o'quvchilarning kognitiv faolligi va ijodiy fikrlashini rag'batlantirish zarurati boshlang'ich ta'limda yangi pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishni taqozo etmoqda. Shu bois, an'anaviy o'qitish metodlari o'rnini shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan, kompetensiyaviy yondashuvlar egallab bormoqda.

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar — interfaol metodlar, STEAM ta'limi, loyihaviy faoliyat, differensial yondashuv, raqamli ta'lim vositalari va o'yin texnologiyalarini qo'llash orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, axborotni qayta ishlashga, muammoli vaziyatlarni hal eta olishga o'rgatadi. Bu esa bolalarning nafaqat bilim olish jarayonini qiziqarli qiladi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga, muloqot ko'nikmalariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mamlakatimizda boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar o'qituvchilardan zamonaviy metodik yondashuvlarni chuqur o'zlashtirishni, dars jarayonini innovatsion vositalar bilan boyitishni talab etmoqda. Shunday ekan, boshlang'ich ta'limda zamonaviy yondashuvlarning nazariy asoslarini, ularning amaliyotdagi ahamiyatini hamda samaradorligini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism.

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy yondashuvlarning qo'llanilishi avvalo ta'lim jarayonining mazmuni, tashkil etilishi va baholash tizimini yangicha ko'z bilan ko'rib chiqishni talab etadi. Bugungi kunda pedagogik amaliyotda konstruktivizm, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol o'qitish, STEAM integratsiyasi, o'yin texnologiyalari va raqamli ta'lim vositalarining qo'llanilishi alohida o'rin tutmoqda.

Konstruktivistik yondashuv o'quvchining tayyor bilimni qabul qiluvchisi emas, balki faol o'rganuvchi subyekt sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Bu yondashuvga ko'ra, o'quvchi bilimni mustaqil izlanishlar, muammoli vaziyatlarni hal etish, guruhli fikr almashish orqali o'zlashtiradi. O'qituvchi esa jarayonni boshqaruvchi, yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi shaxs sifatida maydonga chiqadi. Bunday jarayon o'quvchining tafakkurini faollashtiradi, o'z fikrini erkin ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.[1]

Kompetensiyaviy yondashuvning joriy etilishi o'quvchilarni hayotiy ko'nikmalarga ega bo'lgan, bilimni amalda qo'llay oladigan shaxs sifatida shakllantirishga qaratilgan. Ushbu yondashuv nafaqat nazariy bilimlarni berishga, balki muloqot, hamkorlik, ijodkorlik, axborot bilan ishlash, muammoni hal qilish kabi universal kompetensiyalarni rivojlantirishga e'tibor qaratadi. Natijada o'quvchilar o'qituvchiga qaram bo'lmagan holda mustaqil faoliyat yuritish, mas'uliyatli qarorlar qabul qilish, o'z o'qish jarayonini rejalashtirishga o'rgatiladi.

Interfaol metodlarning qo'llanilishi boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirishda muhim hisoblanadi. "Aqliy hujum", "Klaster", "Sinkveyn", "Yo'naltirilgan savollar" kabi usullar bolalarni darsga jalb etadi, ularning fikrlash jarayonini tezlashtiradi, o'quvchilar orasida erkin muloqotni ta'minlaydi. Guruhlarda ishlash metodlari esa o'quvchilarni jamoada ishlash, fikrni himoya qilish va boshqalarning fikrini hurmat qilishga o'rgatadi.[2]

So'nggi yillarda STEAM ta'limining boshlang'ich maktab darslariga integratsiyasi alohida e'tibor qozonmoqda. STEAM – fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika yo'nalishlarini birlashtirib, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, amaliy tajribasini va muhandislik madaniyatini rivojlantiradi. Misol uchun, oddiy matematika darsida konstruksiyalar yasash, tajriba o'tkazish, kichik loyihalar yaratish kabi mashg'ulotlar o'quvchining ilmiy-ijodiy dunyoqarashini kengaytiradi.

O'yin texnologiyalari ham boshlang'ich ta'limning ajralmas qismidir. O'yin bolalarning tabiiy ehtiyoji bo'lib, u orqali ular bilimni yanada tez va qiziqarli shaklda o'zlashtiradilar. Didaktik o'yinlar, rolli o'yinlar, rivojlantiruvchi stollar o'quvchilarning e'tiborini jamlash, fikrlashni faollashtirish, ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. O'yin orqali o'rgatish metodikasi ta'lim jarayonini tabiiy, samimiy va motivatsion qilishga yordam beradi.[5]

Raqamli ta'lim vositalarining jadal rivojlanishi boshlang'ich ta'limda ham sifatli o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Multimedia taqdimotlar, interaktiv platformalar, elektron darsliklar, ta'limiy o'yinlar va testlar dars jarayonini jonlantiradi, o'quvchilarning diqqatini ushlab turadi va ularning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Raqamli didaktik materiallar yordamida murakkab mavzularni sodda, ko'rgazmali va tushunarli qilib yetkazish imkoni yaratiladi. Shuningdek, differensial va individual yondashuv ham zamonaviy ta'limning muhim tamoyillaridan biridir. Har bir o'quvchining qobiliyatiga mos topshiriqlar berish, tempga qarab o'qitish, qiyinchilik darajasini farqlash orqali ta'limning inklyuzivligi ta'minlanadi. Bu jarayon o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, muvaffaqiyat hissini beradi, bilimlarni o'zlashtirish sifatini yaxshilaydi.[4]

Yuqoridagi zamonaviy yondashuvlarning o'zaro integratsiyasi boshlang'ich ta'lim jarayonini mazmunan boyitadi, uni samarali, qiziqarli va natijaga yo'naltirilgan tizimga aylantiradi. Shu tariqa, o'quvchilar hayotiy kompetensiyalarni egallagan, ijodkor, tashabbuskor va zamonaviy fikrlaydigan shaxslar sifatida shakllanadi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik yondashuvlarning joriy etilishi o'quvchilarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Konstruktivistik, kompetensiyaviy, interfaol, raqamli va STEAM kabi yondashuvlarning qo'llanishi o'quv jarayonini faollashtiradi, uni qiziqarli, samarali hamda o'quvchining faol ishtirokiga asoslangan tizimga aylantiradi. Bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish, muloqotga kirisha olish, ijodkorlik va axborot bilan ishlash kabi universal kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy metodlar ta'lim mazmunini boyitibgina qolmay, balki o'qituvchining kasbiy mahoratini ham oshiradi, dars tashkil etishning innovatsion shakllarini yaratishga undaydi. Raqamli ta'lim vositalari, o'yin texnologiyalari, individual va differensial yondashuvlarning uyg'un qo'llanilishi har bir o'quvchi uchun sifatli ta'lim olish imkoniyatini oshiradi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim yondashuvlari natijaga yo'naltirilgan, kompetensiyaga asoslangan o'qitish tizimini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.[3]

Umuman olganda, boshlang'ich ta'limda zamonaviy yondashuvlardan samarali foydalanish o'quvchilarning har tomonlama rivojlangan, zamon talablari darajasida fikrlovchi va ijodkor shaxs sifatida shakllanishiga mustahkam zamin yaratadi. Bu yondashuvlarning ilmiy-amaliy asoslarini chuqur o'rganish va pedagogik jarayonga tatbiq etish ta'lim sifatini oshirishning muhim shartidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ishmetova Sh.Y. Use of STEAM Learning in Primary School Technology. InLibrary.uz, 2025.
2. Panjiyeva Sh.F. Boshlang'ich ta'limda samarali pedagogikaning zamonaviy yondashuvlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri. TR&T Scientific Journal, 2025.
3. Shamshaddinova R. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning emotsional intellektini rivojlantirishning pedagogik asoslari. Development of Pedagogical Theory and Methodology Journal, 2025.
4. Fazliddinova N. Raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning metodik asoslari. InLibrary.uz, 2024.
5. Sobirova A. O'yin texnologiyalarining boshlang'ich ta'limdagi o'rni. Pedagogik Innovatsiyalar Jurnal, 2024.